

**JAMIYAT IDEOSFERASINING BARQAROR RIVOJLANISH
MAQSADLARI BILAN UYG'UNLIGI**

Turdiyev Bexruz Sobirovich

Buxoro davlat universiteti, Yurisprudensiya va ijtimoiy-siyosiy

fanlar kafedrasi dotsenti

[*b.s.turdiyev@buxdu.uz*](mailto:b.s.turdiyev@buxdu.uz)

***Annotatsiya:** Ushbu maqolada g'oyalar, qadriyatlar va e'tiqodlar jamlanmasi bo'lgan jamiyat ideosferasining Barqaror Rivojlanish Maqsadlari (BRM) bilan uyg'unligi tahlil qilingan. Shuningdek, BRMning 17 ta maqsadlari o'rganib chiqilib, uning jamiyat ideosferasiga ta'siri keng qamrovli tahlil qilingan.*

***Kalit so'zlar:** strategiya, ideosfera, taraqqiyot, qadriyat, siyosat, jamiyat, gender tenglik, ekotizim, tinchlik, adolat.*

BMTning Barqaror taraqqiyot 2030 dasturi yangi 17 ta Barqaror Rivojlanish Maqsadlari (BRM)dan yoki Global maqsadlardan tashkil topgan bo'lib, keyingi 15 yillik davrdagi umumjahon siyosati va sarmoyalar yo'nalishlarini belgilab beruvchi dastur hisoblanib, unda dunyo mamlakatlarining yetakchilarini qashshoqlikka – dunyoning barcha nuqtalarida, batamom – barham berishni nazarda tutadi [1]. Bularning barchasi 2030 yilgacha erishilishi lozim bo'lgan 17 ta BRM va ulardan kelib chiqqan 169 vazifalarni amalga oshirishni o'z oldiga maqsad qilib qo'ygan:

1-maqsad. O'ta qashshoqlikka barham berish. Bugun jahonda 800 milliondan ortiq kishi avvalgidek o'ta qashshoqlikda yashamoqda va eng zarur hayotiy ehtiyojlarni, masalan, sog'likni saqlash, ta'lim, suv zaxiralaridan foydalanish va sanitariyaga bo'lgan ehtiyojlarni qondirishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda [2]. Yurtimizda kambag'allikka qarshi kurashish maqsadida "Islohot – islohot uchun emas, avvalo inson, uning manfaatlarini uchun" degan tamoyil asosida inson va uning manfaatlariga e'tibor masalasi davlat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatining markaziga qo'yildi.

2-maqсад. Ochlikka barham berish. BMT ma'lumotlariga ko'ra, dunyoda 795 millionga yaqin kishi (sayyoramiz aholisining har bir to'qqizinchi vakili) to'yib ovqat yemaydi. BMTning oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda to'yib ovqatlanmaslikning tarqalishi 2017-2019-yillarda 2,6 foizni tashkil etdi. Dunyo mamlakatlarining oziq-ovqat xavfsizligi global indeksini 2020-yil holatiga aniqlaganda 113 ta davlat ichida O'zbekiston 83-o'rinni egallab 50,9 ko'rsatkichiga ega bo'lgan [3].

3-maqсад. Sog'lik va farovonlik. Sog'lom turmush tarzini ta'minlash va barcha yoshdagi kishilarning farovonligiga ko'maklashish. Sog'liqni saqlash va O'zbekiston Respublikasi aholisining sog'lom turmush tarzi uchun sharoit yaratish mamlakat hukumati oldida turgan muhim vazifalardan biridir. Sog'liqni saqlash sohasidagi, ayniqsa rivojlanish darajasi o'xshash mamlakatlar bilan taqqoslaganda, nisbatan yaxshi ko'rsatkichlar buning dalilidir.

4-maqсад. Sifatli ta'lim. Ta'lim - taraqqiyot bosqichidagi eng muxim tizim. Jamiki jamiyat ideosferasidagi o'zgarishlar, yangilanishlar bevosita ta'lim rivoji bilan bog'liq. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev iborasi bilan aytganda, "Biz ta'lim va tarbiya tizimining barcha bo'g'inlari faoliyatini bugungi zamon talablari asosida takomillashtirishni o'zimizning birinchi darajali vazifamiz deb bilamiz" [4].

5-maqсад. Gender tengligi. Gender tengligini ta'minlash, barcha ayol va qiz bolalarning huquq va imkoniyatlarini kengaytirish.

6-maqсад. Toza suv va sanitariya. Bugungi kunda O'zbekiston Barqaror rivojlanish maqsadlariga muvofiq, toza suv tizimini isloh qilish, suv resurslaridan oqilona foydalanish sohasida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bilan bog'liq murakkab masalalarning holati va barqaror yechimiga erishish yo'lidan bormoqda.

7-maqсад. Arzon va toza energiya. O'zbekiston ulkan foydali qazilmalarga, shu jumladan uglevodorod zaxiralariga ega.

8-maqсад. Munosib ish o'rinlari va iqtisodiy o'sish. Bugungi kunda mamlakatimizda aholi bandligini ta'minlash, yangi ish o'rinlarini tashkil etish bo'yicha aniq tizim asosida kompleks ishlar amalga oshirilmoqda.

9-maqсад. Sanoatlashtirish, innovatsiya va infratuzilma. Harakatlar

strategiyasining hayotga tadbiiq etilishi mamlakatimizda sanoat tarmog'ini modernizatsiya qilish, texnik va texnologik qayta jihozlash va sohani rivojlantirishga yo'l ochib berdi.

10-maqсад. Tengsizlikni kamaytirish. Mustaqillik yillarida jamiyatning keskin ijtimoiy tabaqalanishini oldini olish maqsadida O'zbekistonda aholining ayrim qatlamlari daromadlarining tabaqalanishini maqbul darajada ushlab turish bo'yicha chora-tadbirlar ko'rildi.

11-maqсад. Barqaror shaharlar va aholi yashash joylari. O'zbekistonda Harakatlar strategiyasining dastlabki bosqichlaridan aholining turmush farovonligi hamda hayoti sifatini ta'minlash yuzasidan katta yaratuvchanlik ishlari amalga oshirildi.

12-maqсад. Mas'uliyatli iste'mol va ishlab chiqarish. Yurtimizda yiliga 7 million tonna maishiy chiqindi hosil bo'lyapti. Shundan faqat 2 million tonnadan ziyodi qayta ishlanadi. Qolgan chiqindilardan paydo bo'layotgan issiqxona gazi va sizot suvlar tabiatga zarar yetkazyapti

13-maqсад. Iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish. Bugungi kunda iqlim muammolari barqaror rivojlanish yo'lida eng asosiy tahdidga aylanib ulgurdi. Bu xavf-xatarlar hatto dunyo geosiyosiy arxitekturasiga ham ta'sir ko'rsatmoqda. Iqlim o'zgarishining salbiy oqibatlar Orol fojiasi tufayli Markaziy Osiyoda ayniqsa jiddiy sezilmoqda.

14-maqсад. Dengiz ekotizimlarini asrash. Barqaror taraqqiyot yo'lida okeanlar, dengizlar va dengiz zaxiralarini asrash va ulardan oqilona foydalanish.

15-maqсад. Quruqlikdagi ekotizimlarni asrash. O'zbekiston Respublikasi qurg'oqchil iqlimi bo'lgan mamlakat bo'lib, umumiy yer maydoni qariyb 44,9 million gektarni tashkil etadi. U asosan tog'lar va tekisliklardan iborat bo'lib, shu jumladan ko'proq darajada cho'l va yarim cho'l hududlar va kamroq darajada intensiv sug'oriladigan vodiylarda haydaladigan yerlarni tashkil etadi. Yerdan foydalanish islohoti asosan sug'oriladigan dehqonchilikka qaratilgan bo'lib, barcha hududlarning qariyb 10 foizini egallaydi.

16-maqсад. Tinchlik, adolat va samarali boshqaruv. Mamlakatimiz

tashqi siyosiy faoliyatining ustuvor yo'nalishi Markaziy Osiyo mintaqasi hisoblanib, davlatimiz barqarorligi va hayotiy manfaatlari bu mintaqa bilan uzviy aloqadordir. O'zbekistonning Markaziy Osiyo siyosatiga oid asosiy yo'nalishlari – mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta'minlashdan, mintaqaviy xavfsizlikning eng muhim muammolarini hal etishdan, barcha qo'shni mamlakatlar bilan o'zaro yaqin, manfaatli va amaliy hamkorlikni yo'lga qo'yishdan iboratdir.

17-maqсад. Barqaror rivojlanish yo'lida hamkorlik. O'zbekiston Barqaror rivojlanish maqsadlarini amalga oshirishda faol ishtirok etmoqda. BMT agentliklari 1993-yildan buyon mamlakatni rivojlantirish dasturlarini amalga oshirishda hukumatga yordam berib kelmoqda. Barqaror rivojlanish maqsadlari respublika uchun alohida ahamiyatga ega, chunki Birlashgan Millatlar Tashkiloti tarixida birinchi marta keng qamrovli global maslahatlashuv jarayonida 2030-yilgacha rivojlanishning yagona ko'rinishi ishlab chiqilgan. Ushbu dastur Birlashgan Millatlar Tashkilotiga a'zo bo'lgan 193-davlat tomonidan ma'qullangan va, shuningdek, 2030-yilgacha dunyoning umumiy tasavvurini ifodalaydi.

Umuman olganda, O'zbekistonda ko'llanilayotgan islohotlarning izchil amalga oshirilishi, 2030-yilgacha barqaror rivojlanish dasturida belgilangan maqsadlarga muvaffaqiyatli erishishga, shuningdek, aholi farovonligini oshirishga va mamlakatdagi dolzarb ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal qilishga xizmat qilishi kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Barqaror rivojlanish maqsadlari // <http://www.un.uz/ozb/pages/display/sdgs>
2. 17 barqaror rivojlanish maqsadlari: dunyomizni o'zgartirish. –Toshkent: 2019. –B.9. (44)
3. Ochlikka barham berish // <https://nsdg.stat.uz/uz/goal/5>
4. Mirziyoyev Sh. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. - T.: "O'zbekiston" NMIU, 2017. 124-b.
5. Sobirovich, T. B. (2021). The implementation of human indicator reforms in Uzbekistan. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(9), 197-202.